

Inhoud

Deel I

Inleiding en theorie

11

1. Inleiding

13

Noks Nauta & Ine Schouwstra

2. Hoogbegaafdheid

17

Noks Nauta

2.1 Hoe kijken we nu naar hoogbegaafdheid?

17

2.2 Kenmerk autonomie

18

2.3 Hoogbegaafdheid en opleiding

19

2.4 Levensfasenmodel van hoogbegaafden (Fiedler)

20

3. Hoogbegaafdheid bij senioren

27

Noks Nauta

3.1 Herkennen van hoogbegaafdheid bij senioren

27

3.2 Kenmerken van hoogbegaafdheid en het uiten daarvan bij senioren

28

3.3 Wat weten we van hoogbegaafde senioren?

30

3.4 Het contact met hoogbegaafde senioren

30

Deel II

Praktijkvoorbeelden

33

4. Bea

35

Noks Nauta & Emmy Boudeling

6		<i>Inhoud</i>
5. Cornelia		43
<i>Noks Nauta & Emmy Boudeling</i>		
6. Douwe		51
<i>Noks Nauta & Emmy Boudeling</i>		
7. Eefje en Egbert		55
<i>Noks Nauta & Emmy Boudeling</i>		
8. Ferdinand		61
<i>Noks Nauta & Emmy Boudeling</i>		
9. Geraldine		67
<i>Noks Nauta & Emmy Boudeling</i>		
Deel III		
Capita selecta		71
10. Hoogsensitiviteit		73
<i>Gemma Geertshuis</i>		
10.1 Wat is hoogsensitiviteit?		73
10.2 Kenmerken van hoogsensitiviteit		74
10.3 Waarom is kennis over hoogsensitiviteit belangrijk voor hoogbegaafde senioren?		74
10.4 Relatie tussen hoogsensitiviteit en hoogbegaafdheid		75
10.5 Praktijkonderzoek naar hoogsensitiviteit bij (mogelijk) hoogbegaafde senioren		75
10.6 Worden hoogsensitieven anders ouder?		80
10.7 Samenvatting		80
10.8 Aanbevelingen		81

11. Verbonden zijn met anderen	83
<i>Marieke Schuurman-van der Heyden & Noks Nauta</i>	
11.1 Inleiding	83
11.2 Verbondenheid als persoonlijke behoefte	84
11.3 Niet verbonden voelen	89
11.4 Betekenisvolle relaties	94
11.5 Hoogbegaafd verbonden zijn met anderen	95
11.6 Aanbevelingen	97
12. Van levensvraag naar levenskunst	99
<i>Gemma Geertshuis & Marieke Schuurman-van der Heyden</i>	
12.1 Vragen naar de zin van het leven	99
12.2 Belangrijke denkers	100
12.3 Levensvragen van hoogbegaafde en hoogintelligente senioren	109
12.4 Persoonlijke verhalen	110
12.5 Epiloog	114
13. Conflicten	115
<i>Ido van der Waal & Noks Nauta</i>	
13.1 Wat zijn conflicten en hoe ontstaan ze?	115
13.2 Conflicten van hoogbegaafden	116
13.3 Communicatie van hoogbegaafden met zorgverleners	117
13.4 Conflicten van hoogbegaafde senioren met zorgverleners	118
13.5 Positief omgaan met (dreigende) conflicten	119
13.6 Aanbevelingen voor de communicatie	120
14. Dementie bij hoogbegaafden	123
<i>Berit Hooghoudt-van der Veen & Noks Nauta</i>	
14.1 Hoe stelt men de diagnose dementie?	123
14.2 Richtlijnen, handleidingen, samenwerkingsafspraken	124

14.3	Wat weten we van dementie bij hoogbegaafden?	126
14.4	Laat ontdekken van dementie	130
14.5	Het belang van neuropsychologisch onderzoek (NPO)	133
14.6	Contact met hoogbegaafde senioren met dementie	135
14.7	Ervaringen uit de klinische praktijk van een gz-psycholoog	136
14.8	Identiteit van de hoogbegaafde blijft	141
14.9	Aanbevelingen	141
15.	Regelingen voor het levenseinde	143
	<i>Ine Schouwstra</i>	
15.1	Inleiding	143
15.2	Beschermingsmaatregelen in Nederland	144
15.3	Levenstestament, wilsbekwaamheid	146
15.4	Het vraagstuk van de wilsbekwaamheid	152
15.5	Een (rechts)filosofische noot	155
15.6	Aanbevelingen	155
16.	Samenwerken in de zorg	157
	<i>Noks Nauta & Emmy Boudeling</i>	
16.1	Wie zijn er betrokken bij de zorg voor senioren?	157
16.2	Samenwerken als proces	158
16.3	Samenwerken in de zorg voor hoogbegaafde senioren	160
16.4	Conclusie	161
16.5	Aanbevelingen	162
17.	Dilemma's in de zorg voor hoogbegaafde senioren	163
	<i>Noks Nauta & Ine Schouwstra</i>	
17.1	Meer dilemma's bij hoogbegaafde senioren?	163
17.2	Voorbeeld van een dilemma	163
17.3	Beschouwing	165
17.4	Aanbeveling	166

<i>Inhoud</i>	9
Deel IV	
Toepassen	167
18. Praktische aanbevelingen	169
18.1 Herkennen en erkennen	169
18.2 Omgaan met hoogsensitiviteit	170
18.3 Relaties en vriendschappen	171
18.4 Dagelijks leven; levensvragen	172
18.5 Als er (lichamelijke) zorg nodig is	173
18.6 Bij (vermoeden op) dementie en bij andere psychische problematiek	175
18.7 In het kader van het levenseinde	177
18.8 Dilemma's	177
Trefwoordenlijst	179
Literatuurlijst	181
Over de auteurs	189